

ФОРМА СМІТА НАЙБІЛЬШОГО СПІЛЬНОГО ДІЛЬНИКА ОДНОГО КЛАСУ МАТРИЦЬ

Андрій Романів

Інститут прикладних проблем механіки і математики
ім. Я. С. Підстригача НАН України, romaniv_a@ukr.net

Нехай R – комутативна область Безу стабільного рангу 1,5 [1] з $1 \neq 0$.
 $M_3(R)$ – кільце 3×3 матриць над R . Нехай A, B – 3×3 неособливі
матриці над R . Кільце R є областю елементарних дільників [2]. Тобто для
матриць A та B існують такі оборотні матриці P_A, P_B та Q_A, Q_B , що

$$P_A A Q_A = E, \text{ де } E = \text{diag}(\varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3), \varepsilon_i \mid \varepsilon_{i+1}, i = 1, 2,$$
$$P_B B Q_B = \Delta, \text{ де } \Delta = \text{diag}(\delta_1, \delta_2, \delta_3), \delta_i \mid \delta_{i+1}, i = 1, 2.$$

Матриці E та Δ називаються канонічними діагональними формами або ж
формами Сміта, а матриці P_A, P_B та Q_A, Q_B – лівими та правими
перетворювальними матрицями матриць A та B , відповідно.

Якщо $A = BC$, то кажуть, що матриця B є лівим дільником матриці A .
Якщо $A = DA_1$ та $B = DB_1$, то матрицю D називають спільним лівим діль-
ником матриць A та B . Окрім того, якщо матриця D ділиться зліва на
кожний інший спільний лівий дільник матриць A та B , то її називають
найбільшим спільним лівим дільником матриць A та B .

У 80-х роках минулого століття М. Newman сформулював задачу, яка
полягала у встановленні взаємозв'язків між формами Сміта двох матриць та
формами Сміта їх найбільшого спільного дільника над комутативною областю
головних ідеалів. R. Thompson [3], досліджуючи цю задачу, вказав деякі
умови подільності інваріантних множників двох матриць та інваріантних
множників їх найбільшого спільного дільника.

Теорема 1. Нехай $P_B P_A^{-1} = \left\| s_{ij} \right\|_1^3 = S$. Тоді елементи

$$((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31})) = p,$$

**Конференція молодих учених «Підстригачівські читання – 2016»,
25–27 травня 2016 р., Львів**

$$\left((\varepsilon_3, \delta_3), [\varepsilon_1, \delta_1] \frac{(\Delta \varepsilon_2, s_{31} \delta_2)}{((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31}))}, \frac{\varepsilon_2 \delta_2}{((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31}))} (s_{31}, s_{32}) \right) = q,$$

де $\Delta = \begin{vmatrix} s_{21} & s_{22} \\ s_{31} & s_{32} \end{vmatrix}$, ε інваріантами стосовно вибору перетворювальних матриць P_B та P_A .

Теорема 2. Нехай R – комутативна область Безу стабільного рангу 1,5 і A, B – неособливі 3×3 матриці над R , причому

$$P_A A Q_A = \text{diag}(\varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3) = E, \quad \varepsilon_i \mid \varepsilon_{i+1}, \quad i = 1, 2,$$

$$P_B B Q_B = \text{diag}(\delta_1, \delta_2, \delta_3) = \Delta, \quad \delta_i \mid \delta_{i+1}, \quad i = 1, 2.$$

Тоді форма Смита найбільшого спільного лівого дільника матриць A та B має вигляд $\Phi = \text{diag}(\varphi_1, \varphi_2, \varphi_3)$, де

$$\varphi_1 = (\varepsilon_1, \delta_1), \quad \varphi_2 = ((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31})),$$

$$\varphi_3 = \left((\varepsilon_3, \delta_3), \frac{[\varepsilon_1, \delta_1](\Delta \varepsilon_2, s_{31} \delta_2)}{((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31}))}, \frac{\varepsilon_2 \delta_2}{((\varepsilon_2, \delta_2), [\varepsilon_1, \delta_1](s_{21}, s_{31}))} (s_{31}, s_{32}) \right),$$

$$\text{де } \Delta = \begin{vmatrix} s_{21} & s_{22} \\ s_{31} & s_{32} \end{vmatrix}.$$

1. Щедрик В. П. Кільця стабільного рангу 1,5 // Укр. мат. журн. – 2015. – **67**, № 6. – С. 849–860.
2. Kaplansky I. Elementary divisor and modules // Trans. Amer. Math. Soc. – 1949. – **66**. – P. 464–491.
3. Thompson R. C. Left multiples and right divisors of integral matrices // Linear and Multilinear Algebra. – 1986. – **19**. – P. 28–295.

**THE SMITH NORMAL FORM OF THE GREATEST COMMON
DIVISOR OF ONE CLASS OF MATRICES**

The Smith normal form of the left greatest common divisor of one class of nonsingular matrices of the third order over a commutative Bézout domain of stable range 1,5 is established.